

Datum

14 april 2023

Onderwerp

Inbreng VNG voor CD GGZ & Suicidepreventie 19 april

Geachte dames en heren,

A.s. woensdag 19 april debatteert u met minister Helder over GGZ en Suicidepreventie. Vanuit de VNG vragen we uw aandacht voor de verhouding tussen de Wmo en de Wlz/GGZ.

Significant heeft onderzoek gedaan naar de verschillen en overeenkomsten tussen mensen met een psychische stoornis in de Wmo en in de Wlz. Daarin gaat het ook over de financiële gevolgen voor gemeenten na de openstelling van de Wlz voor mensen met een psychische stoornis. Volgens de staatssecretaris blijkt uit het onderzoek dat gemeenten het hun ter beschikking gestelde budget niet volledig uitgeven aan hun taken.

Over de kwestie zijn bestuurlijke afspraken in de maak die op 21 april zullen voorliggen in het VNG-bestuur. Aangezien u tevoren over de kwestie met de minister spreekt willen we u niettemin een aantal aspecten meegeven:

1. Onderzoek is onvolledig

Het onderzoek is onvoldoende onderbouwd. Dat geven de onderzoekers zelf al aan. Zij constateren dat er verschillende onzekerheden en beperkingen spelen bij het maken van de inschatting voor de uitgaven in de Wmo, bijvoorbeeld omdat gemeenten verschillende productafbakeringen van beschermd wonen hanteren en deze verschillend administreren en omdat het onderzoek plaats heeft gevonden in een periode waarin cijfers snel aan verandering onderhevig waren. Daardoor hebben de onderzoekers verschillende aannames moeten doen. De onderzoekers hebben ook niet de kosten meegenomen die in de volle breedte van het sociaal domein worden gemaakt om deze doelgroep de juiste zorg en ondersteuning te bieden. Bijvoorbeeld collectieve oplossingen voor deze groep in wijken en ondersteuning bij financiële problematiek.

Gemeenten herkennen dan ook niet het beeld dat dit onderzoek schetst. Er zijn geen indicaties dat de zorgvraag is afgenomen, stelde ook [BDO](#) eerder deze maand. Gemeenten kampen juist met wachtlijsten, omdat veel zorgaanbieders hun beschikbare plekken nu voor Wlz-zorg inzetten. Gemeenten vinden dan ook dat er een betere en nadere analyse nodig is om goed te begrijpen wat er aan de hand is met de hoge instroom in de WLZ. Dat helpt om effectieve maatregelen te kunnen nemen die passende zorg voor deze doelgroep mogelijk maakt, in het perspectief van de houdbaarheid van het totale zorgstelsel (Wmo, Zvw en Wlz). Juist deze doelgroep kenmerkt zich door een over de tijd heen variërend herstelperspectief en daarmee een wisselende behoefte aan ondersteuning en zorg.

Wij pleiten daarom voor een breder en fundamenteeler onderzoek, waarvan de uitkomsten worden betrokken bij het houdbaarheidsonderzoek Wmo dat Rijk en gemeenten nu samen gaan uitvoeren.

2. Uitname Gemeentefonds is geen oplossing

Voor gemeenten staat buiten kijf dat een uitname uit het Gemeentefonds als oplossing voor een budgettaire tekort aan rijkszijde onacceptabel is. Zeker met het oog op alle ontwikkelingen waarin gemeenten aan de lat staan om 'de beweging naar de voorkant in het zorgstelsel via het sociaal domein te maken'. We noemen de recent gemaakte afspraken over IZA, GALA om te komen tot meer preventie en lokale ondersteuning waarin deze ambitie breed door Rijk, zorg- en welzijnspartners met gemeenten is gedeeld.

In het vandaag verschenen rapport [Sociale en culturele ontwikkelingen: stand van Nederland 2023](#) bevestigt het SCP in hoofdstuk 3 terecht dat institutionele belemmeringen, onvoldoende middelen voor gemeenten en versnipperde beleidssturing maken dat het sociaal domein voor de mensen in de meest kwetsbare situaties niet goed functioneert.

Al geruime tijd speelt de algemene financiële situatie van gemeenten een rol. Vanaf '26 zullen de gemeentelijke inkomsten scherp dalen. Dit 'ravijn' wordt vooral veroorzaakt doordat de Opschalingskorting dan weer zal worden opgelegd en omdat de huidige financieringssystematiek van gemeenten – samen de trap op en af – in het Regeerakkoord eenzijdig door het kabinet is beëindigd zonder dat er zicht is op een nieuwe systematiek. De eenmalige compensatie van een miljard in '26 kan die daling in dat jaar maar voor een klein deel compenseren.

Gemeenten hebben de IZA- en GALA-akkoorden ondertekend onder de voorwaarde dat het ravijn wordt gedicht. Ons commitment zal anders komen te vervallen, omdat de benodigde investeringsruimte in de doelen van de akkoorden juist meerjarige rust in de gemeentebegroting vraagt.

Tegen die achtergrond is het helemaal niet te begrijpen dat het rijk op een onderwerp als de Wmo/GGZ zou korten op het Gemeentefonds.

3. Beperken instroom Wlz

Pas als een uitname uit het gemeentefonds van tafel is, zijn gemeenten bereid bestuurlijke afspraken te overwegen over hoe zij een rol kunnen spelen om de instroom naar de Wlz te beperken. Een eerste stap is dan een betere analyse en een uitvoerbare en doelgerichte aanpak. Over die afspraken beslist ons bestuur op 21 april. De VNG roept de staatssecretaris verder op om het instrumentarium te faciliteren dat gemeenten nodig hebben om dit te kunnen realiseren; een houdbare Wmo, een alternatief voor resultaatgericht beschikken en de doordecentralisatie van beschermd wonen en spoedige invoering van het daarbij behorende wetsvoorstel woonplaatsbeginsel beschermd wonen.

Tenslotte constateren wij dat het zorgelijk is dat steeds meer mensen (intensieve) hulp nodig hebben. Dat betekent dat we die ontwikkelingen gezamenlijk zullen moeten duiden en vervolgens zullen moeten bekijken wat de gevolgen zijn voor het héle stelsel, niet alleen voor de Wlz. Dan is de doelgroep pas echt geholpen.